

Cuprins

Partea întâi.....	7
Partea a doua	185
Partea a treia.....	249
Partea a patra.....	321

Ken Kesey, *One Flew Over the Cuckoo's Nest*

Copyright © Ken Kesey, 1962

Copyright renewed Ken Kesey, 1990

Copyright © The Estate of Ken Kesey, 2002

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form.

This edition published by arrangement with Viking,
a member of Penguin Group (USA) Inc.

© 2005, 2008, 2013 by Editura POLIROM,
pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Zuma/Northfoto

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

KESEY, KEN

Zbor deasupra unui cuib de cuci / Ken Kesey; trad. din lb. eng.
de Marcel Corniș-Pope – Iași: Polirom, 2013

ISBN print: 978-973-46-3399-9

ISBN ePUB: 978-973-46-3778-2

ISBN PDF: 978-973-46-3779-9

I. Corniș-Pope, Marcel (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Printed in ROMANIA

KEN
KeseY

Zbor deasupra
unui cuib de cuci

Traducere din limba engleză
de Marcel Corniș-Pope

POLIROM
2013

Doctorul începe:

— Așadar, oameni buni, îi putem da drumul?

Le suride rezidenților care-și sorb cafelele împrejurul său. Încearcă s-o ocolească cu privirea pe Sora-Șefă. Ea șade tăcută pe locul ei, făcîndu-l să se simtă nervos și agitat. Își scoate grăbit ochelarii și și-i pune pe nas ca s-arunce o privire la ceas, apoi începe să-l răsucească în timp ce vorbește.

— A trecut un sfert de oră. Ar fi timpul să-ncepem. Așa. Domnișoara Ratched, după cum ați aflat cei mai mulți, a convocat ședința asta. Mi-a telefonat încă înainte de ședința terapeutică, informîndu-mă că, după părerea ei, domnul McMurphy avea să devină un ferment al dezordinii în secție. A avut intuiție ca de-obicei, dacă ne gîndim la cele întîmplate cu cîteva minute mai înainte, nu-i așa?

Se-oprește din răsucitul ceasului, căci acum arcu-i așa de strîns că încă o învîrtire și toate roțițele ar sări care-ncotro, și rămîne cu surîsul uitat spre el, bătînd darabana cu degetele-i mici și trandafirii pe dosul mîinii, așteptînd. De-obicei în acest punct al ședinței ea preia conducerea, dar acum tace mîlc.

— După cele întîmplate azi, reia doctorul, nimeni nu va mai putea spune c-avem de-a face c-un om obișnuit. Nu, categoric nu. Și el este, lucru evident, un factor de dezordine. Așa că... ă... după cum înțeleg eu, sensul discuției noastre este să hotărîm ce atitudine luăm față de el. Presupun că Sora-Șefă a convocat ședința – rog să mă corectezi, domnișoară Ratched, dacă mă-nșel cumva – ca să discutăm această situație și s-ajungem la un consens cu privire la ce avem de făcut cu McMurphy?

Îndreaptă spre ea o privire rugătoare, dar ea tot nu zice nimic; și-a ridicat ochii spre tavan, căutînd pesemne pete de murdărie, și nu pare să fi auzit nici un cuvînt de-al lui.

Doctorul se-ntoarce spre șirul rezidenților aflați de cealaltă parte a încăperii, cu toții avînd același picior călare peste celălalt și ceșcuța de cafea sprijinită pe același genunchi.

— Voi, tineri confrăți, le zice doctorul, îmi dau seama că n-ați avut încă răgazul necesar să vă formulați un diagnostic adecvat despre pacient, dar ați avut prilejul să-l vedeți în acțiune. Ce părere aveți?

Întrebarea îi scoate brusc din amortire. Cu violenție, el a știut să-i prindă și pe ei în joc. Toți privesc cînd la doctor, cînd la Sora-Șefă. Nu se știe cum, dar ea și-a recîștigat toată autoritatea pierdută doar în cîteva scurte minute. Sezînd numai, surîzînd în sus spre tavan și nescotînd o vorbă, a preluat iar hățurile, făcîndu-i pe toți să simtă că aici ea-i o forță de care trebuie să se țină scama. Dacă băieții ăștia nu joacă așa cum trebuie, s-ar putea întîmpla să-și sfîrșească practica în Portland, la spitalul de dezalcoolizare. Și ei încep să se frămînte pe loc ca și doctorul.

— E-ntr-adevăr foarte turbulent, începe primul băiat, prudent.

Cu toții mai iau o sorbitură din ceșcuțe și se gîndesc la cele spuse. Apoi următorul zice:

— Și ar putea constitui un real pericol.

— Adevărat, adevărat, încuviințează doctorul.

Juncle-și închipuie că a găsit cheia problemei și continuă:

— Un mare pericol, de fapt, zice el și se-aplecă înainte în scaun. Rețineți că omul ăsta a recurs la acte de violență doar ca să scape de la ferma

de muncă silnică și s-ajungă în acest spital relativ mai confortabil.

— Acte de violență premeditate, adăugă primul tânăr.

Iar cel de-al treilea murmură:

— Evident, chiar existența acestei premeditari ar putea fi un indiciu că nu-i decît un impostor abil și nicidecum un bolnav mintal.

Se-ntoarce spre ea ca să vadă cum a primit această sugestie, dar descoperă că Sora-Șefă a rămas nemișcată, că n-a dat nici un semn. În schimb, ceilalți se holbează la el de parc-ar fi zis un lucru foarte rușinos. El pricepe c-a cam sărit peste cal și-ncearcă s-o dea pe glumă, chicotind și adăugînd:

— Știți cîntecul: „Cel ce schimbă pasul, aude-o altă tobă“.

Dar e prea tîrziu; primul rezident se-ntoarce spre el, după ce lasă ceașca de cafea din mînă și-și scoate din buzunar o lulea mare cît pumnul.

— Zău așa, Alvin, îi spune celui de-al treilea, m-ai dezamăgit. Chiar dacă nu i-ai citit dosarul, n-ar fi trebuit decît să-i urmărești cu atenție comportarea în salon, ca să-ți dai seama cît de absurdă-i ipoteza ta. Omul ăsta nu-i doar foarte, foarte bolnav, dar cred că e în mod sigur și un agresor potențial. Mă gîndesc că asta va fi bănuit și domnișoara Ratched cînd a convocat ședința. Nu recunoști caracteristicile clasice ale unui psihopat? N-am auzit încă niciodată de un caz mai evident. Omul ăsta-i un veritabil Napoleon, un Genghis-Han, un Attila al hunilor.

Un alt rezident i se alătură. Și-a amintit de remarcile Sorei-Șefe privitoare la „agitați“.

— Robert are dreptate, Alvin. N-ai văzut cum s-a comportat omul nostru astăzi? Cînd și-a

văzut planurile zădărnice, a sărit din scaun gata să comită un act nesăbuit. Spuneți-ne, domnule doctor, ce e consemnat în dosarul lui cu privire la manifestările violente?

— Că are un dispreț pronunțat față de disciplină și autorități.

— Exact. Cazierul său ne-arată clar, Alvin, că de repetate ori și-a manifestat ostilitatea față de reprezentanții autorității – la școală, în timpul serviciului militar, chiar la închisoare! Și cred că scenele pe care le-a făcut azi după frenezia votării sînt o indicație cît se poate de clară la ce ne putem aștepta din partea lui în viitor.

Se oprește și se-ncruntă la pipa lui, o pune din nou în gură, aprinde-un chibrit și soarbe flacăra în cupa pipei c-un plescăit al buzelor. Cînd i s-a aprins, strecoară o privire spre Sora Șefă prin norul galben de fum; pesemne consideră tăcerea ei drept o aprobare a spuselor lui, căci continuă cu și mai mult avînt și siguranță de sine ca pînă atunci.

— Stai o clipă și gîndește-te, Alvin, zice el, și cuvintele îi ies printre vâlătucii de fum, imaginează-ți ce i s-ar putea întîmpla oricîrui dintre noi cînd va rămîne singur cu domnul McMurphy la terapia individuală. Imaginează-ți că te apropii de-un moment crucial al dezvăluirilor, și lui i se năzare că te-a suportat destul și-ți zice – ia să vedem – „bă, studentaș afurisit și băgăreț“! Tu-i spui că nu-i cazul să devină ostil, iar el îți răspunde „mai du-te dracului“, îi zici să se calmeze, pe-un ton autoritar, firește, și-l vezi atunci năpustindu-se spre tine, peste masa de consultație, cu toate cele o sută de kilograme ale lui de irlandez roșcovan și psihopat. Vei fi tu oare, ori sîntem careva dintre noi pregătiți să-l înfruntăm pe domnul McMurphy cînd va fi cazul?

Își vîră la loc în gură pipa uriașă, își sprijină mîinile pe genunchi și-așteaptă. Toți se gîndesc la brațele vînjoase și roșcovane, la palmele pline de semne ale lui McMurphy, și la grumazul acela ieșind din maiou ca un drug ruginit de fier. Rezidentul care se numește Alvin a devenit livid la față la acest gînd, ca și cînd fumul acela galben pe care i-l suflă colegul său în nas i-ar fi spoit obrazul.

— Deci credeți c-ar fi înțelept, întrebă doctorul, să-l trimitem sus la „agitați“?

— Cred c-ar fi măcar o măsură de siguranță, zice insul cu pipa, închizînd ochii.

— Mă tem că va trebui să-mi revizuiască și cu părerea și să-l secondez pe Robert, zice Alvin, măcar pentru propria-mi protecție.

Rîd cu toții. Acum toată lumea-i mai relaxată, sigură c-a venit în întîmpinarea planului chibzuit de ea. Cu toții mai iau o sorbitură de cafea, în afara insului cu pipa care are mult de furcă cu unealta care se tot stinge, aprinzînd nenumărate chibrituri, trăgînd din ea și pufăind și plescăind din buze. În cele din urmă, pipa scoate din nou fum ca să-i facă plăcere, și el zice, nu fără mîndrie:

— Da. Mă tem că secția „agitaților“ e ce-i trebuie amicului nostru roșcovan McMurphy. Știți care-i părerea mea, observîndu-l atent aceste cîteva zile?

— Reacția schizoidă? întrebă Alvin.

Cel cu pipa scutură din cap.

— Homosexualitatea latentă cu configurație reactivă? întrebă al treilea.

Pipa scutură iar din cap și închide ochii.

— Ba, zice și le surîde celor din jur, complex oedipian negativ.

Urmează felicitări generale.

— Da, cred c-avem multe indicii în acest sens, continuă el. Dar oricare va fi diagnosticul final, trebuie să reținem un lucru: nu avem de-a face c-un om obișnuit.

— Te-nșcli... te-nșcli amarnic, domnule Gideon.
E Sora-Șefă.

Toate capetele zvîcnesc spre ea – și-al meu, dar mă opresc la timp și mă prefac că tocmai vreau să șterg o pată pe care am descoperit-o deasupra capului. Toți trăiesc acum o mare confuzie. Crezuseră că propun lucrul dorit de ea, tocmai ceea ce plănuiise și ea să propună în ședință. Și eu crezusem la fel. Am văzut-o cum trimitea mereu oameni de două ori mai prizăriți ca McMurphy sus la „agitați”, numai pentru că s-ar fi putut să le dea prin cap să scuipe pe careva; acum are în mîinile ei acest taur de om care i-a dat o copită ei și întregului personal, un om despre care și ea practic spusese că-l paște plecarea din secție nu mai devreme de după-amiaza aceea, iar acuma se opune.

— Nu. Nu-s de acord. Absolut deloc. Le suride tuturor. Nu-s de acord că trebuie trimis sus la „agitați”, asta n-ar fi decît o modalitate ușoară de-a pasa problema noastră altei secții, nu sînt de acord că-i un fel de ființă extraordinară... un fel de superpsihopat.

Așteaptă o clipă, dar nimeni nu dă semne c-ar vrea s-o contrazică. Pentru prima dată ia o sorbitură din cafea; ceșcuța se desprinde de buzele ei, însemnată cu nuanța aceea roșie-portocalie. Fără voie, rămîn cu privirea ațintită la buza ceștii; rujul ei nu putea să aibă nuanța aceea. Culoarea pe care-o luase buza ceștii era de căldură, atingerea cu buzele ei a înfierbîntat-o.

— Mărturisesc că primul meu gînd, cînd am început să recunosc în domnul McMurphy un